

Polónyi István

Egy új kar beágyazódása a régióba

Köszöntőféle tanulmány a debreceni közgazdászképzés alapításának 10 éves évfordulójára

Ebben az írásban a debreceni közgazdászképzés megalapításának 10 éves évfordulója alkalmából a Közgazdaságtudományi Kar képzésének helyzetét – az ország más közgazdasági képzéseire hasonlítva – igyekszünk bemutatni. Elemezzük a kar jelentkezési rekrutációjának regionalitását, a végzettek elhelyezkedési jellemzőit és munkaerő-piaci helyzetét.

Bevezetés – tömegesedés és regionalitás

A felsőoktatási egyetemek regionális szerepe mára közhellyé – vagy inkább követelménnyé – vált. Ez nyilvánvaló következménye a felsőoktatás tömegesedésének. A felsőoktatásba járók száma tulajdonképpen a XX. század legelejétől növekszik, – de a hatvanas években ért el olyan szintet, hogy tömeges képzésről beszélünk¹.

Az expanzió, a felsőoktatás tömegesedése abszolút számokban igen imponáló növekedésben nyilvánul meg. Az Egyesült Államokban a századfordulón a felsőoktatási hallgatók száma 238 ezer fő volt, ami 1950-re 2659 ezer főre, azaz valamivel több mint 11-szeresére növekedett, majd 1995-re közel 12,3 millió főre, azaz az 1900. évi 51-szeresére.

A 70-es évek elején mindössze néhány olyan fejlett ország volt Európa nyugati részén, ahol a felsőoktatási hallgatólétszám meghaladta a fél milliót, (Franciaország, Németország, Anglia, Olaszország), – ám az 1 milliót sehol sem érte el, – de pl. Ausztriában, Dániában, Norvégiában, Finnországban 100 ezer fő alatt volt. Ugyanakkor a század utolsó évtizedének közepén öt országban – Olaszországban, Angliában, Spanyolországban, Franciaországban, Németországban – meghaladja a hallgatólétszám a milliót, s az utóbbi két országban a kétmilliót is –, továbbá Ausztriában, Finnországban meghaladja a 200 ezer főt, Hollandiában megközelíti a fél milliót. Tehát az 1970 és 1995 között eltelt negyed század alatt Európa fejlett országaiban a hallgatólétszám általában 2-4-szeresére növekedett, – (de vannak országok, ahol ennél is jobban: pl. Írországban 4,5-szeresre, Spanyolországban 7-szeresre)

A százezer lakosra jutó felsőoktatási hallgatólétszám a második világháborút követően igen intenzíven növekedett, s a század végére néhány országban lassú telítődést látszik mutatni (pl. Hollandia, Dánia), néhány más országban pedig a 80-as évek lassúbb emelkedése után a 90-es években ismét gyorsulni látszik a növekedés. A fejlett európai országokban a századfordulót követő első évtizedben 100-160 hallgató a század közepén pedig 3-600 hallgató jutott 100 ezer lakosra, majd ezt követően évtizedenként megduplázódva a 80-as években 1500-2500 között volt ez a szám, s végül a század végére kb. 2500-4500 hallgató jut 100 ezer lakosra a fejlett európai országok zömében. Itt még inkább látszik, hogy egyes országokban a hallgatói létszám növekedése továbbra is nagyon intenzív (pl. Finnország, Görögország, Spanyolország, Svédország), más országokban (Hollandia, Olaszország) viszont megtorpant. Így a 100 ezer lakosra jutó hallgatólétszám elég nagy szórást mutatott az évszázad végén.

A hazai felsőoktatás az ötvenes évek elejét a hallgatólétszámnak a voluntarista népgazdasági tervekhez történő igazítása jellemezte, (1949 és 1953 között a nappali tagozatos hallgatólétszám közel kétszeresére növekedett), amit azután 1954-től visszafejlesztési, felvételikerecszám-csökkentési

¹ Lásd erről pl. Hrubos Ildikó (1998), (2000), Polónyi István (2000), továbbá Polónyi István (2002.)

* Polónyi István; DSc, a Debreceni Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára. E-mail: polonyi@econ.unideb.hu

intézkedések következtek. Az 1956-os forradalmat követően folytatódott a létszám-visszafogás. A 60-as évek elején a gazdaság szakemberszükségletének rohamos növekedése nyomán a hallgatólétszám viszonylag nagyarányú növelésére került sor. A felsőoktatási intézmények száma – a tudományi és a katonai intézményeket nem számítva – az 1957. évi 29-ről, 1965-re 92-re növekedett². Ezen időszakban a felsőoktatási hallgatólétszám lényegében megkétszereződik. Ezt azonban ismét visszafogás követi, s 1965 és 1970 között a nappali tagozatos hallgatók létszáma mindössze valamivel több mint 5 %-kal növekszik. Bár a 70-es évek elején valamivel nagyobb ütemű a létszámnövekedés, az évtized végén azonban ismét stagnálás következik, majd ez a 80-as években folytatódik, illetve rendkívül szerény növekedés következik be. A rendszerváltást követően kezdődött azután meg egy megkésett, igen nagy ütemű létszámnövekedés. 1990 és 2000 között a nappali tagozatos hallgatólétszám közel 2,5-szeresére (az összhallgatólétszám valamivel még ennél is jobban) növekedett.

A felsőoktatás tömegesedése törvényszerűen jár együtt a regionális szerepkör erősödésével, hiszen a korábbi szűk felsőoktatási képzés intézményei alapvetően a fővárosra s néhány nagyobb városra korlátozódtak, s ezen intézmények képzései nagyrészt monopolhelyzetben voltak. Egy-egy szakot az országban egy-egy, vagy néhány intézményben lehetett tanulni. Egy-egy diszciplína, kutatási terület egy-egy intézményhez kötődött. Ebben az értelemben az egyetemek települési vagy regionális kapcsolatai meglehetősen felületesek voltak, ha voltak egyáltalán.

A képzés kiterjedése nyomán a felsőoktatás „nagyiparrá”, s a befogadó települések, régiók fontos gazdasági szereplőjévé vált. Ma már közhely, hogy a Debreceni Egyetem költségvetése nagyobb, mint Debrecen városé. A Debreceni Egyetem közel 25 ezer hallgatója a város lakosságának több mint 10 %-ára rúg. A hallgatók éves szinten kb. 7-10 milliárd forint vásárlóerőt jelentenek a városban. A mintegy 15 ezer nappali tagozatos hallgatóból közel 10 ezer fő lakhat albérletben. Ez közel évi 1,5 milliárd forintos lakásbérleti forgalmat jelent Debrecenben.

Regionalitás – a jelentkezők rekrutációja szempontjából

A felsőoktatás egyik, alighanem a legnyilvánvalóbb regionális összefüggése a hallgatók rekrutációja, s a kibocsátott diplomás szakemberek elhelyezkedése.

A 2003. évi felsőoktatási jelentkezések elemzéséről szóló, az Országos Felvételi Iroda (OFI) által közreadott tanulmány³ adataiból az látszik, hogy a vizsgált vidéki egyetemek közül a Debreceni Egyetem regionális rekrutációja a legmarkánsabb, mivel az ide jelentkezők legnagyobb hányada – 77 %-a – kerül ki a városból és kistérségéből, valamint a szomszédos megyékből. A vizsgált nagy vidéki egyetemek közül egyedül a pécsi esetében haladja meg az 50 %-ot a távolabbi régiókból jelentkezők aránya. Általános tendenciaként azt is érdemes megemlíteni, hogy a különböző tagozatos képzések esetében eltérő mértékben érvényesül a regionalitás. A nappali tagozatra jelentkezők a helyben lakók közül és a szűkebb régióból, a levelező tagozatra jelentkezők a távolabbi országrészekből, az esti tagozatra jelentkezők pedig ismét a helyiek közül és a szűkebb régióból kerülnek ki.

1. táblázat

A vidéki intézményekbe jelentkezők megoszlása állandó lakóhely szerint (az első helyi jelentkezések alapján)

Forrás: Honnan jelentkeztek a felvételizők?... (2003)

² 1959-ben a felsőfokú tanító- és övőképzésre áttéréssel 14 felsőfokú tanítóképző, illetve övönképző intézet létesült, majd a 60-as évek első felében, az 1961. évi oktatási reform célkitűzéseinek megfelelően 48 felsőfokú technikumot és szakiskolát szerveztek.

³ Honnan jelentkeztek a felvételizők? A nagyobb felsőoktatási intézmények vonzáskörzetei 2003-ban (http://www.ofi.hu/index.ofi?mfa_id=14&hir_id=2704)

A budapesti egyetemek rekrutációjában jelentős szerepet játszanak a vidéki tanulók, – akik lényegében valamennyi egyetemen 60 %-ot meghaladó arányt képviselnek a jelentkezők között⁴.

	város és kistérsége	szomszéd megyék	távolabbi országrészek	
összesen				
Debreceni Egyetem	28%	49%	23%	100%
Miskolci Egyetem	36%	32%	32%	100%
Pécsi Tudományegyetem	20%	28%	52%	100%

Végül is a budapesti – s részben a pécsi – egyetemek inkább országos, a debreceni, szegedi, és miskolci egyetemek pedig inkább regionális szerepet játszanak a jelentkezők rekrutációja szempontjából. Ennek alighanem alapvetően kínálati okai vannak, ugyanis a PTE szélesebb régiókra kiterjedő szerepe abból adódik, hogy a Dunántúlon a pécsihez hasonló széles szakkínálatú egyetem gyakorlatilag ma sincs.

Az OFI által közreadott adatok és tanulmányok⁵ lehetővé teszik a Debreceni Egyetem, valamint a Szegedi és a Pécsi Tudományegyetem karaira jelentkezők rekrutációjának elemzését is. A közgazdasági karok közül a debreceni és a szegedi meghatározóan regionális szerepet játszik, – jelentkezőik több mint 80 %-a a városból és kistérségéből, valamint a szomszédos megyékből kerül ki. A pécsi és természetesen a budapesti közgazdasági karok jelentkezési rekrutációja ugyanakkor inkább országos, hiszen jelentkezőik több mint fele a szűkebb régiótól távolabbi országrészekből kerül ki. Más oldalról az is szembe tűnő, hogy a budapesti egyetemi közgazdasági képzés résztvevői között magas arányban szerepel Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei, s viszonylag magas arányban Hajdú-Bihar megyei jelentkező⁶. A pécsi szélesebb regionális rekrutáció itt is azzal magyarázható, hogy a Dunántúlon csak a közelmúltban jelentek meg más egyetemi szintű közgazdasági képzések.

2. táblázat

A Debreceni Egyetemre jelentkezők megoszlása állandó lakhely szerint (az első helyi jelentkezések alapján)

⁴ A fővárosi egyetemekre jelentkezők megoszlása állandó lakóhely szerint (Az első helyi jelentkezés alapján)

	Főváros	Pest megye	Távolabbi országrész	Összesen
Budapesti egyetemek (átlagban)	36%	15%	49%	100%
BKAE	32 %	13 %	55 %	100 %
BMGE	30 %	13 %	57 %	100 %
ELTE	39 %	15 %	46 %	100 %

Forrás: Honnan jelentkeztek a felvételizők?... (2003)

⁵ Forrás: Honnan jelentkeznek Debrecenbe? A Debreceni Egyetem vonzáskörzete (2003) (http://www.ofi.hu/index.ofi?mfa_id=14&hir_id=2586 – letöltés 2003 szeptember)
Honnan jelentkeztek Szegedre? A Szegedi Tudományegyetem vonzáskörzete (2003) (http://www.ofi.hu/index.ofi?mfa_id=14&hir_id=2475 – letöltés 2003 szept.)
A Pécsi Tudományegyetemre jelentkezők vonzáskörzet szerinti elemzése (2003) (http://www.ofi.hu/index.ofi?mfa_id=14&hir_id=2467 – letöltés 2003 szept.)

⁶ A PTE és BKAE jelentkezőinek rekrutációját lásd a mellékletben található táblázatokon

*Az elemzésekor kihagyták az egyetem azon karait, illetve képzési helyeit, amelyek nem az anyaintézmény településén találhatóak.

Forrás: Honnan jelentkeznek Debrecenbe?...(2003)

	Debreceni kistérség	Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg	Többi országgrész	Összesen
DE-AVK Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar	41,4%	51,2%	7,4%	100,0%
DE-KTK Közgazdaságtudományi Kar	38,6%	47,6%	13,8%	100,0%
DE-AOK Általános Orvostudományi Kar	22,5%	58,2%	19,3%	100,0%
DE-TTK Természettudományi Kar	23,7%	54,4%	21,8%	100,0%
DE-MFK Műszaki Főiskolai Kar	33,4%	43,9%	22,7%	100,0%
DE-BTK Bölcsészettudományi Kar	26,9%	48,2%	25,0%	100,0%
DE-JÁTI Jog- és Államtudományi Intézet	30,9%	41,2%	27,9%	100,0%
DE-MTK Mezőgazdaságtudományi Kar	22,8%	43,9%	33,3%	100,0%
DE-K Konzervatórium	20,8%	32,7%	46,5%	100,0%
Összesen	28,5%	48,2%	23,4%	100,0%

3. táblázat

A Szegedi Tudományegyetemre jelentkezők megoszlása állandó lakhely szerint
(az első helyi jelentkezések alapján)

Forrás: Honnan jelentkeztek Szegedre?...(2003)

	Szegedi kistérség kistérség	Bács-Kiskun, Békés, Csongrád	Többi országgrész	Összesen
Gazdaságtudományi Kar (SZTE-GTK)	38,5	43,7	17,9	100,0
Szegedi Élelmiszeripari Főiskolai Kar (SZTE-SZÉFK)	40,6	39,4	20,0	100,0
Egészségügyi Főiskolai Kar (SZTE-EFK)	29,6	46,9	23,5	100,0
Juhász Gyula Tanítóképző Főiskolai Kar (SZTE-JTFK)	29,0	45,0	26,0	100,0
Állam- és Jogtudományi Kar (SZTE-ÁJK)	24,7	40,9	34,3	100,0
Általános Orvostudományi Kar (SZTE-ÁOK)	16,6	43,6	39,8	100,0
Természettudományi Kar (SZTE-TTK)	22,7	35,4	42,0	100,0
Bölcsészettudományi Kar (SZTE-BTK)	19,7	35,2	45,1	100,0
Gyógyszerész tudományi Kar (SZTE-GYTK)	12,9	40,6	46,5	100,0
Konzervatórium (SZTE-K)	12,5	22,9	64,6	100,0
Összesen	25,8	40,6	33,6	100,0

Végül is az egyetemi szintű közgazdasági képzésre jelentkezések alapján a Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Karának regionális integrációja igen markánsan látszik.

A közgazdasági képzések összehasonlítása

A hazai közgazdasági képzések összehasonlításának igen szegény irodalma van. Az ezzel kapcsolatban született lényegében egyetlen, viszonylag széleskörű elemzés⁷ öt fő összetevő vizsgálatára épült a kapacitás, a követelmények, a diákok, az oktatók és a reputáció elnevezésű mutatócsoportokat⁸ elemezték.

A vizsgálat egyik meghatározó eleme volt a vállalatok kérdőíves megkeresése, amelynek során

⁷ Az egyetlen ilyen tanulmány a Figyelő által 2002. szeptember 12-én közzé tett „Exkluzív felsőoktatási felmérés - Mít érnek a közgazdász diplomák?” című elemzése (Figyelő 2002. 46. évf. 37. szám, p. 46-54.), amelynek szerzője Mihályi Péter egyetemi tanár, a Veszprémi Egyetem Pénzügytan Tanszékének vezetője volt.

arra kérték a munkaadókat, hogy rangsorolják az egyes képzéseket. (Ez a vizsgálat 25 százalékos súllyal egyébként része volt a végleges rangsorolásnak is). A vizsgálat során a válaszadók a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem (BKÁE) került az első helyre. Az itt megszerzhető kétfajta egyetemi szintű diplomát (közgazdász, gazdaság informatikai) követi a pécsi és a miskolci egyetem közgazdász-gazdálkodási oklevele, illetve a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem diplomája, majd ezután következett hatodik helyen a debreceni közgazdasági képzés.

4. táblázat

A piac véleménye: reputációs rangsor az egyetemi közgazdasági képzésekről

Forrás: „Exkluzív felsőoktatási felmérés ...” (2003).

Az öt tényező együttes elemzése alapján első helyen a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem (BKÁE) közgazdász szaka és Pécsi Tudományegyetem

Rangsor	Intézmény, szak	Átlag
1	BKAE Közgazdász szak	1,0
2	BKAE Gazdálkodástudományi Kar Gazdasági informatika szak	2,0
3	PTE Közgazdaságtudományi Kar Közgazdász-gazdálkodási szak	2,5
4	ME Gazdaságtudományi Kar Közgazdász-gazdálkodási szak	3,5
5	BME Gazdaság- és társadalomtudományi Kar Közgazdász-gazdálkodási szak	4,5
6	DE Közgazdaságtudományi Kar Közgazdász szak	5,0
7	SZTE Gazdaságtudományi Kar Közgazdász-gazdálkodási szak VE Mémöki Kar Közgazdász-gazdálkodási szak	6,0
8	Széchenyi I. Egyetem (Győr) Közgazdász-gazdálkodási szak	7,0
9	BME Gazdaság- és társadalomtudományi Kar Műszaki menedzser szak Szent István Egyetem Gazdaság- és társ. tud. kar Közgazdász-gazdálkodási szak	8,0
10	BKAE Társadalomtudományi Kar Nemzetközi tanulmányok szak	9,0

Közgazdaságtudományi Kar közgazdász-gazdálkodási szaka ált, második helyen pedig a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME) Gazdaság- és Társadalomtudományi Karának

* *Kapacitás:* Az intézmény értékelése abszolút és fajlagos mutatók, 14 változó alapján. A vizsgálat abból indult ki, hogy minél nagyobb egy oktatási intézmény és minél több erőforrás jut fajlagosan egy hallgatóra, illetve oktatóra, annál színvonalasabb a képzés. Itt az értékeléshez szükség volt olyan adatokra, amely az adott egyetemet vagy főiskolát teljes körűen jellemzi (például hallgatói összlétszám, költségvetés).

Követelmények: A szak által megkövetelt képzés színvonalát, minőségi jellemzőit méri összesen 11 változó - az oklevél megszerzéséhez szükséges minimum-követelmények, a szak külföldi elismertsége, a kiscsoportos képzés aránya, az oktatott tárgyak száma, a kötelező szigorlatok és nyelvvizsgák mennyisége, az idegen nyelven tanulók aránya és hasonló mutatók - alapján.

Diákok: A szakon tanuló hallgatók minőségének értékelése tartozik ide, melyet 9 dimenzió mentén mérnek. Ez elsősorban a felvételi adatok, kisebb részben a tanulmányok során könnyen mérhető kiemelkedő teljesítmények figyelembevételével történt. Mind a diákok, mind az oktatók szempontjából vélelmezhető, hogy ott folyik magasabb szintű oktatás, ahová nehezebb bekerülni.

Oktatók: A kutatás feltételezése szerint az az oktató képes többet adni a diákoknak, amelyik akadémiai értelemben képzetesebb és a lehető legnagyobb mértékben elkötelezettje az adott intézménynek. Külön figyelem irányul a súlyozásra - tudniillik arra, hogy a "magasabbban" kvalifikált oktatótól a diákok milyen mennyiségű oktatást kapnak. Az értékeléshez 13 változót dolgoztak ki, ám ezt a pillért 2002-ben csak részlegesen sikerült mérni.

Reputáció: Közel 50 országos nagyvállalatnak, pénzintézetnek küldték ki kérdőívet, azt tudakolva, miként értékelik a felsőfokú közgazdász-képzésben diplomát szerzett fiatalokat. A megkeresésre 16 társaságtól adtak értékelhető választ. A humán erőforrás-szakemberek 1-től 5-ig terjedő skálán értékelték az egyes szakokat a pályakezdekők piaci értéke, illetve aszerint, hogy a munkáltatóknak milyenek a tapasztalataik a végzettségekről 3 évvel az oklevél megszerzése után.

Lásd: „Exkluzív felsőoktatási felmérés....” Figyelő 2002 szeptember 12

műszaki menedzser szaka, valamint a Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Karának közgazdász-gazdálkodási szaka. Ezeket követte harmadik helyen a BME Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar közgazdász-gazdálkodási szaka, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Karának közgazdász-gazdálkodási szaka, a Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Karának közgazdász-gazdálkodási szaka, a Veszprémi Egyetem Mérnöki Karán a közgazdász-gazdálkodási szak, valamint a Veszprémi Egyetem Mérnöki Karának műszaki menedzser szaka.

Az összehasonlításban tehát meglepően jól szerepelt a Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Kara. Ennek okait keresve egyértelműen látszik, hogy a munkaadók az ismert, tradicionális, nagy reputációjú intézményeknek és képzéseiknek szavaztak bizalmat. A debreceni közgazdasági képzés jó szereplésében tehát meghatározó szerepe volt a Kossuth Lajos Tudományegyetem hírének, „rásugárzó erejének”.

A munkaerő-piaci helyzet

A diplomások elhelyezkedésének és munkapiaci helyzetének vizsgálata új keletű a hazai oktatáspolitikai elemzések területén. Az első ilyen elemzések néhány éve láttak napvilágot. Először néhány egyetem (pl. a BME) végzett ilyen vizsgálatot saját végzettjeire vonatkozóan. Az egész hazai felsőoktatásra vonatkozó vizsgálatot a 2000-es évek elején az Oktatási Minisztérium által létrehozott FIDÉV (Fiatal Diplomások Életpálya Vizsgálata) munkacsoport készítette⁹.

Itt a vizsgálat két elemét mutatjuk be, a pályakezdő keresetek és a munkanélküliség szerinti összehasonlítást, ugyanis a minta elemszáma ezekben az esetekben tette csak azt lehetővé, hogy a képzések mellett a karok is azonosíthatók legyenek.

A vizsgálatok tanúságai szerint közgazdász egyetemi végzettséggel a BKAE-ről kikerülők az 1998-ban 91 és 106 ezer forint közötti nettó havi pályakezdő keresetet tudtak elérni, a Debreceni egyetem Közgazdasági Karán végzettek pedig 58 és 108 ezer forint közöttit. A Miskolcon végzettek esetében 77-97, a Pécsen végzettek esetében 71-87 ezer forint között volt ugyanez az összeg. Az 1999-ben végzettek esetében átlagosan havi 127-128 ezer forint volt a pályakezdők havi nettó keresete, ha a Pécsi Tudományegyetemen vagy a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetemen végzett, ennél lényegesen alacsonyabb (87 és 85 ezer forint), ha a kibocsátó intézmény a Miskolci vagy a Debreceni Egyetem.

A két vizsgálat kissé eltérő eredményt mutat a debreceni közgazdasági kar végzettjeit illetően. Ennek ellenére aligha vitatható, hogy – az eltérő eredmények ellenére – a munkapiaci pozíciójuk igen kedvezőnek ítéltető. Ugyanis az 1999-es pályakezdők viszonylag alacsony átlagkeresete is magasabb, mint a Debreceni Egyetem bármely más egyetemi karán végzett pályakezdő diplomás átlagkeresete, de – az informatikus és a budapesti műszaki egyetemi végzettségűket kivéve – mag-

⁹ A munkacsoportot Galasi Péter vezette, résztvevői Timár János és Varga Júlia voltak. A vizsgálat eredményei több tanulmányban is megjelentek. Az egyik: Galasi Péter (2001): „A fiatalok munkaerő-piaci helyzete és kereseti viszonyai” In.: Fábri György (szerk) (2001): *Mit kínál a magyar felsőoktatás? Felvételi tájékoztató Országos Felsőoktatási Felvételi Iroda Budapest 2001.* – Ez a tanulmány az 1998-ban végzett diplomások 1999. évi munkaerő-piaci helyzetét mutatja be. A másik: *Jelentés a felsőoktatás nappali tagozatán 1999-ben végzett nappali tagozatos fiatal diplomások munkaerő-piaci életpálya-vizsgálatának eredményeiről, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Emberi Erőforrások Tanszék, FIDÉV Kutatócsoport, Budapest 2001 szeptember* (<http://www.om.hu/cikk.ivy?artid=2622147b-fe6f-4515-8c9d-15dcece544a9&colid=0e162051-4569-4e00-b3fa-ad0af9790df3> – letöltés 2003 szeptember) – Ez a tanulmány az 1999-ben végzett diplomások helyzetét elemzi.

asabb, mint bármely más szakos diplomás pályakezdő átlagkeresete is. A munkaerő-piaci pozíció kedvező értékelését az is alátámasztja, hogy a karon végzett közgazdászok munkaerő-piaci helyzetét a nagyon alacsony munkanélküliségi ráta jellemzi.

5. táblázat

*Az egyetemi szintű közgazdászok elhelyezkedési jellemzői –
1998-ben végzett pályakezdők nettó havi átlagkeresete*

Forrás: Galasi Péter (2001)

6. táblázat

*Az egyetemi szintű közgazdászok elhelyezkedési jellemzői –
1999-ben végzett pályakezdők nettó havi átlagkeresete*

Szakcsoport, szint, intézmény	Alsó határ	Felső határ
BKAE	91	106
DE 58	108	
ME 77	97	
PTE	71	87

Forrás: Jelentés a felsőoktatás..... (2001 szeptember)

Szakcsoport, szint, intézmény	Átlag	Alsó határ	Felső határ	N
PTE	128	106	151	43
BKAE	127	105	150	113
ME	87	73	102	29
DE	85	72	98	23

7. táblázat

Egyetemi diplomások nagyon alacsony munkanélküliséggel

Forrás: Galasi Péter (2001) 2. táblázat alapján

A végzettek munkaerő-piaci helyzetének elemzése is a Kar sikeres működését – a kibocsátott diplomások munkaerő-piaci sikerességét – igazolja.

Diploma	Intézmény
Állatorvosi	SZIE
Ált orvostudományi	DE
Ált orvostudományi	PTE
Ált orvostudományi	Semmelweis E
Ált orvostudományi	SZTE
Angol nyelv és irodalom	DE
Angol nyelv és irodalom	ELTE
Angol nyelv és irodalom	PTE
Biológiatanári	PTE
Biológiatanári	SZTE
Élelmiszermérnöki	SZIE
Építésmérnöki	BMGE
Építőmérnöki	BMGE
Fogorvos-tudományi	Semmelweis E
Gépésmérnöki	ME
Gyógyszerésztudományi	Semmelweis E
Gyógyszerésztudományi	SZTE
Hangszerművész tanár	LFZE
Jogász	ME
Jogász	PTE
Jogász	SZTE
Közgazdasági	BKAE
Közgazdasági	DE
Közgazdasági	ME
Közlekedésmérnök	BMGE
Matematikatanári	DE
Matematikatanári	SZTE
Műszaki informatikai	BMGE
Német nyelv és irodalom	SZTE
Pszichológia	ELTE
Testnevelő tanár	Semmelweis E
Történelem	ELTE
Villamosmérnöki	BMGE

Befejezésül

A fentiekben bemutatott rövid elemzés azt bizonyítja, hogy a vizsgált két aspektusból a Debreceni Közgazdaságtudományi Kar egyértelműen sikeres. A kar – illetve előd intézménye – tíz éves fennállását tekintetbe véve az elért eredmények talán még meglepőnek is tekinthetők. A sikeresség egyik tényezője nyilvánvalóan az, hogy a képzés részint jó időben jött létre: a hazai felsőoktatási expanzió legelején, részint pedig jó helyen, ahol tényleges regionális munkaerő-piaci keresleti űrt tölt be. A sikeresség fontos tényezője volt a befogadó, alapító intézmény – a Kossuth Lajos Tudományegyetem – magas reputációja is.

Ugyanakkor a végzettek elhelyezkedéséről, annak regionalitásáról – a bemutatottakon túl – keveset tudunk, pedig a sikerek tartósságának ez az egyik alapvető tényezője, a másik pedig a Kar tudományos, kutatási reputációja.

Végül is az első tíz év egyértelműen sikeres volt, – a jövőt pedig a regionális és a tudományos beágyazottság erőssége fogja meghatározni.

Hivatkozások

- A Pécsi Tudományegyetemre jelentkezők vonzáskörzet szerinti elemzése (2003) (http://www.ofi.hu/index.ofi?mfa_id=14&hir_id=2467 – letöltés 2003 szeptember 20.)
- Honnan jelentkeznek Debrecenbe? A Debreceni Egyetem vonzáskörzete (2003) (http://www.ofi.hu/index.ofi?mfa_id=14&hir_id=2586 –letöltés 2003 szeptember 20)
- Galasi Péter (2001): *A fiatalok munkaerő-piaci helyzete és kereseti viszonyai* In.: Fábri György (szerk) (2001):*Mit kínál a magyar felsőoktatás?* Felvételi tájékoztató Országos Felsőoktatási Felvételi Iroda Budapest 2001.
- Honnan jelentkeznek a "Közgázra"? A Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem vonzáskörzete (2003) (http://www.ofi.hu/index.ofi?mfa_id=14&hir_id=2517 – letöltés 2003 szeptember 20.)
- Honnan jelentkeztek a felvételizők? A nagyobb felsőoktatási intézmények vonzáskörzetei 2003-ban (2003) (http://www.ofi.hu/index.ofi?mfa_id=14&hir_id=2704 - letöltés 2003 szeptember 20.)
- Honnan jelentkeztek Szegedre? A Szegedi Tudományegyetem vonzáskörzete (2003) (http://www.ofi.hu/index.ofi?mfa_id=14&hir_id=2475 – letöltés 2003 szeptember 20.)
- Hrubos Ildikó (1998): *A felsőoktatás intézményrendszerének átalakulása a fejlett országokban.* Európa Fórum, No. 1.
- Hrubos Ildikó (2000): *Új paradigma keresése az ezredfordulón.* Educatio, Tavasz
- Jelentés a felsőoktatás nappali tagozatán 1999-ben végzett nappali tagozatos fiatal diplomások munkaerő-piaci életpálya-vizsgálatának eredményeiről Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Emberi Erőforrások Tanszék FIDÉV Kutatócsoport Budapest 2001. szeptember* (<http://www.om.hu/cikk.ivy?artid=2622147b-fe6f-4515-8c9d-15dcece544a9&colid=0e162051-4569-4e00-b3fa-ad0af9790df3> – letöltés 2003. szeptember 20.)
- Mihályi Péter (2002): *Exkluzív felsőoktatási felmérés - Mit érnek a közgazdász diplomák?* Figyelő, 37: 46-54.
- Polónyi István (2000): *A felsőoktatás finanszírozásának jellemzői.* Info-Társadalomtudomány 49. szám, október
- Polónyi István (2002): *Az oktatás gazdaságtana.* Osiris Kiadó, Budapest.

Melléklet

8. táblázat

*A Pécsi Tudományegyetemre jelentkezők megoszlása állandó lakhely szerint
(az első helyi jelentkezések alapján)*

Forrás: A Pécsi Tudományegyetemre jelentkezők(2003)

9. táblázat

A Pécsi Tudományegyetemre jelentkezők megoszlása az állandó lakhelyiül szolgáló megye szerint (az első helyi jelentkezések alapján)

Forrás: A Pécsi Tudományegyetemre jelentkezők....(2003)

	Pécsi kistérség	Baranya, Somogy, Tolna	Többi országgrész	Összesen
Természettudományi Kar PTE-TTK	19,7	35,8	44,5	100,0
Bölcsészettudományi Kar PTE-BTK	20,5	32,4	47,1	100,0
Pollack Mihály Műszaki Főiskolai Kar PTE-PMMFK	20,1	30,7	49,2	100,0
Állam- és Jogtudományi Kar PTE-ÁJK	17,9	31,2	50,9	100,0
Közgazdaságtudományi Kar PTE-KTK	22,9	24,9	52,2	100,0
Általános Orvostudományi Kar PTE-ÁOK	17,3	25,9	56,8	100,0
Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet PTE-FEEFI	21,7	20,7	57,6	100,0
Tanárképző Intézet PTE-TI	13,5	27,0	59,5	100,0
Egészségügyi Főiskolai Kar PTE-EFK	16,1	23,8	60,1	100,0
Művészeti Kar PTE-MK	15,9	13,7	70,3	100,0
Összesen	19,5	28,5	52,0	100,0

10. táblázat

A Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem jelentkezők megoszlása állandó lakhely szerint (az első helyi jelentkezések alapján)

Megye	Jelentkezők száma	%
Baranya	2899	28,8
Somogy	985	9,8
Budapest	880	8,75
Tolna	842	8,4
Zala	775	7,7
Bács-Kiskun	487	4,8
Fejér	451	4,5
Pest (Budapest nélkül)	406	4,0
Vas	378	3,8
Veszprém	349	3,5
Győr-Moson-Sopron	207	2,1
Csongrád	187	1,9
Komárom-Esztergom	174	1,7
Békés	157	1,6
Szabolcs-Szatmár-Bereg	134	1,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	123	1,2
Jász-Nagykun-Szolnok	116	1,2
Hajdú-Bihar	91	0,9
Heves	84	0,8
Nógrád	80	0,8
Válaszhiány	256	2,5
Összesen	10061	100,0

Forrás: Homan jelentkeznek a „Közgazra” (2003)

Megye	Jelentkezők száma	Százalék
Budapest	2367	31,5
Pest (Budapest nélkül)	957	12,8
Szabolcs-Szatmár-Bereg	382	5,1
Borsod-Abaúj-Zemplén	361	4,8
Bács-Kiskun	335	4,5
Fejér	271	3,6
Veszprém	263	3,5
Heves	245	3,3
Hajdú-Bihar	238	3,2
Győr-Moson-Sopron	230	3,1
Zala	220	2,9
Békés	208	2,8
Jász-Nagykun-Szolnok	211	2,8
Komárom-Esztergom	191	2,5
Somogy	191	2,5
Nógrád	168	2,2
Vas	151	2,0
Csongrád	145	1,9
Tolna	144	1,9
Baranya	111	1,5
Vászarhely	115	1,5
Összesen	7504	100,0

11. táblázat

*Kereseti rangsor az átlagkeresemél magasabb keresettel
rendelkező szakcsoport, szint és intézmény szerint (ezer forint)*

Forrás: Jelentés a felsőoktatás nappali tagozatán(2001)

Megjegyzés: F: főiskolai, E: egyetemi szintű diploma; a táblázat csak a legalább 15 esettel rendelkező szakképzettségeket tartalmazza.

Rangsor	Szakcsoport, szint, intézmény	Átlag	Alsó korlát	Felső korlát	N
1	Informatikai, E, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	129	102	155	17
2	Közgazdasági, E, Pécsi Tudományegyetem	128	106	151	43
3	Közgazdasági, E, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem	127	105	150	113
4	Informatikai, F, Budapesti Műszaki Főiskola	125	67	183	29
5	Közgazdasági, F, Modern Üzleti Tudományok Főiskolája	112	81	143	16
6	Informatikai, F, Széchenyi István Főiskola	104	76	132	19
7	Közgazdasági, F, Budapesti Gazdasági Főiskola	93	88	99	188
8	Műszaki, E, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	88	81	94	170
9	Közgazdasági, E, Miskolci Egyetem	87	73	102	29
10	Közgazdasági, F, Széchenyi István Főiskola	86	72	100	89
11	Közgazdasági, E, Debreceni Egyetem	85	72	98	23
12	Műszaki, E, Miskolci Egyetem	81	61	102	52
13	Műszaki, F, Budapesti Műszaki Főiskola	80	72	87	139
14	Közgazdasági, F, Budapesti Műszaki Főiskola	79	63	95	17
15	Közgazdasági, F, Dunaújvárosi Főiskola	79	61	96	19
16	Informatikai, F, Gábor Dénes Főiskola	78	71	85	130
17	Agrár, E, Szent István Egyetem	77	66	88	61
18	Közgazdasági, F, Szolnoki Főiskola	75	64	85	41
19	Informatikai, F, Kecskeméti Főiskola	74	51	97	19
20	Idegen nyelvi, F, Eötvös Loránd Tudományegyetem	72	54	89	16
21	Közgazdasági, F, Kodolányi János Főiskola	71	63	79	33
22	Műszaki, E, Veszprémi Egyetem	71	62	79	26
23	Műszaki, F, Kecskeméti Főiskola	70	57	84	24
24	Műszaki, F, Széchenyi István Főiskola	70	65	75	134
25	Agrár, E, Debreceni Egyetem	66	49	83	21
26	Idegen nyelvi, E, Eötvös Loránd Tudományegyetem	66	57	74	73

12. táblázat

Pályakezdekők átlagkeresete egyetemi szakcsoportok és intézmények szerint

Forrás: Jelentés a felsőoktatás nappali tagozatán ... (2001)

Megjegyzés: a táblázat csak a legalább 15 esettel rendelkező szakképzéseket tartalmazza.

Egyetemi szakok és intézmények	Átlag	Alsó határ	Felső határ	N
Informatikai				
Egyetemi				
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	129	102	155	17
Közgazdasági				
Pécsi Tudományegyetem	128	106	151	43
Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem	127	105	150	113
Miskolci Egyetem	87	73	102	29
Debreceni Egyetem	85	72	98	23
Műszaki				
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	88	81	94	170
Miskolci Egyetem	81	61	102	52
Veszprémi Egyetem	71	62	79	26
Agrár				
Szent István Egyetem	77	66	88	61
Debreceni Egyetem	66	49	83	21
Veszprémi Egyetem	60	53	67	49
Nyugat-Magyarországi Egyetem	58	45	71	24
Bölcész				
Eötvös Loránd Tudományegyetem	64	56	72	84
Pécsi Tudományegyetem	63	43	84	32
Debreceni Egyetem	54	45	64	52
Miskolci Egyetem	51	40	62	28
Szegedi Tudományegyetem	51	43	59	42
Károli Gáspár Református Egyetem	48	40	56	23
Idegen nyelvi				
Eötvös Loránd Tudományegyetem	66	57	74	73
Szegedi Tudományegyetem	59	48	70	30
Debreceni Egyetem	44	35	53	17
Művészeti				
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	38	36	39	17
Egészségügyi				
Szegedi Tudományegyetem	65	51	78	35
Pécsi Tudományegyetem	64	40	89	41
Semmelweis Egyetem	56	50	63	54
Debreceni Egyetem	50	43	57	29
Jogi és szociális igazgatási				
Eötvös Loránd Tudományegyetem	64	57	70	76
Pécsi Tudományegyetem	59	44	74	36
Miskolci Egyetem	57	46	67	29
Természettudomány				
Eötvös Loránd Tudományegyetem	56	47	66	76
Szegedi Tudományegyetem	54	43	66	44
Pécsi Tudományegyetem	50	39	61	21
Debreceni Egyetem	49	41	57	17